

30 AĞUSTOS - 15 EKİM 1995

ŞİİR DERGİSİ

Bu Sayıda

M. VAROL ÖZTÜRK	
Böyle Bir Yaşamak.....	2
MEHMET ŞEKER	
Işığın Geldiği Yer.....	3
ISMAIL KARAKURT	
Şiir Günlüğü.....	4
FATİH OKUMUŞ	
Hilalin İkinci Ucu.....	6
EYYÜP YÜKSEL	
Şiir.....	7
MEHMET NARLI	
50 Sonrası Türk Şiiri.....	8
FURUĞ-I FERRUH-ZAD	
Tutuk Gönül (Çev. İbrahim Bülbül).....	11
ÖMER KARAYILAN	
Varlığının Son Akşamı.....	11
MEHMET ERDOĞAN İLE	
HACI ALİ BAYRAM	
Ölür Uyanır Uyuyan.....	14
HAMZA YILDIZ	
Ses.....	15
YAŞAR ELMAS	
Ve Dua.....	16
ALİ BÜYÜKÇAPAR	
Gölge.....	16
DURMUŞ KAYA	
Her Gece Gönül Kanatlarım Karlı Dağları Aşar.....	17
CEVAT AKKANAT	
Şiirin İpek Sesi VIII.....	18
ALİ ULVİ ÇİRİTOĞLU	
Bir Çingene Ağdı.....	21
TAYYİB ATMACA	
Dergiler.....	22
KIRAĞI ÇIKINI	
AHMET URFALI	
Ay Dost.....	24

Böyle Bir Yaşamak

yaşamak diyorum
böyle vebalı bir hasta gibi
fırtınalar koynunda bir gemide
geceler boyu
çağlar öncesinden sıtma nöbetleri
bir belirsizliği büyütüyoruz durmadan
sükut vakitlerinde günün
derin soluklanmalar gibi
durmadan tükeniyoruz
kaldırım yosmaları kadar onurlu
şehir yaşamaklarında
yitip giden bir gençliğin tortusu
yaşanan gün için çektilen fotoğraflar
takvimleri küçülten sonbahar yaprakları
ne kadar da benzemektedir
cılgnlık öncesi yüz hatlarına
mesai mahkumu sabah koşuları
hoşrat rüzgarlarla dindirince günü
kara zülüflü bir yâr gibi saran gecelerde
besleyip büyüttüğüm hülyalarım
dayanamaz ışığa güne
ve hep bağrında bir kurt yeniği taşır
büzülüp dökülür
asfaltların tam ortasına
direniyoruz hayata
direniyoruz yaşayarak
sonu gelmez yenilgilere dadanıyoruz
gece vardiyalarına kalarak
yaşamak diyorum
cılgnlığı konuklamak mıdır
yürüdüğümüz yollar ateş midir
gişe rekorları kıran bir filmin sonunda
fahişe kollarında taşınan
müntehir bir kardelen midir
yaşamak diyorum
böyle surlarla çevrili bir ülke gibi
koşumlanmış bir hayatı çekmek kadar ağır
sancılanmak gibi bir şeydir rüyalarda

kırağı Şiir Dergisi • Kırk beş günde bir çıkar • Sahibi ve yazı İşleri Müdürü: **Cengiz Coşkun**
• Genel Yayın Yönetmeni: **Tayyib Atmaca** • Yayın Koordinatörü: **Mehmet Durmaz**
• Tashih: **Mehmet Ayıcı** • Yıllık Abone: 250.000.-TL. • Posta Çeki Hesap Numarası: Tayyib Atmaca 507532 • Okuyucusuna gönderilir. • Gelen her mektup cevaplandırılır • Gönderdiğiniz her mektup için iki mektup pulu göndermeniz rica olunur. • Yazışma Adresi: Atatürk Caddesi 39. Sokak No: 19 01820 Osmaniye / Adana • Telefonlar (0322) **KIRAĞI Bürosu**: 812 42 10 Ev: T.A: 812 72 56 Ev: M.D.: 822 17 68
• Grafik Düzenleme : Grafik Stüdyo Ltd. Şti. Tlf : (0312) 232 29 63 • Baskı: ABC Matbaacılık Ltd. Şti. Tlf. (0312) 230 36 19 Ankara

Işığın Geldiği Yer

- Cemil Meriç'in hatırasına-

*İçimde bir ağlamak birikiyor
Her gün, her saat
Bir kurban veriyorum
Bir köprü yakıyorum her şafak
Kendime mi ülkeme mi ağlasam
İçimde bir ağlamak birikiyor*

*Kaç yıl oldu dalından koparmadım
Bir salkım üzümü
Kan kırmızı kirazı
Kara zeytin ve inciri...
Geceyarısı bir bebek ağlamasına
Hiç uyanmadım daha
Hem geçmişe hasretim, hem geleceğe
Bu gidişle bir kez daha değişmeden adım
Kırmalıyım boynumdaki zinciri
Budur işte büyük maksadım*

*Ülkemin kaderi, benim kaderim
İkimizin de hamuru topraktan
Üç yanımız denizle çevrili
Dört yanımız düşmanla...
Böyle yaşamak, yaşamamaktan beter
Güneş bile yoruldu zamanla
Ben usanmadım onu kovalamaktan
Bir gün, ansızın dönüp yönümü
Doğarken şaşırtacağım güneşi
İşte o günden sonra kardeşim
Bir düşün, neler olur neler
Söylemesem de anla*

*Bebekler ağlasa da çocuklar gülecektir
Kimsenin gücü yetmez durdurmaya
O gün, muhakkak gelecektir*

Şiir Günlüğü

Gelenegin Keşfi ve Şiir

Haziran 1991 Kozaklı

Son yıllarda gelenek ve gelenekten yararlanma üzerine tartışmalar yapıyor, yazılar yazılıyor. Hatta kimi yazar ve şair(ler)in geleneksel olanı nasıl ve ne şekilde eserlerine kattıkları, sindirdikleri, yapıştırdıkları üzerine çalışmalar yapılmıştır, yapılıyor.

Gelenek genel anlamda ele alınırsa, herhangi bir toplumun kültürel, sosyolojik, folklorik, dîni kabuller dünyasını kapsayan bir varoluş kimliğidir şeklinde tanımlanabilir. Öte yandan gelenek bağlılığın, gelenekten uzak olmak ise köksüzlüğün bir göstergesidir. Gerçekte toplumları (sanatı, edebiyatı, şiiri...) ayakta tutan da gelenegin varlığı, gizli gücü, dinamizmidir.

Ben burada gelenegi şiir bağlamında irdelemeye çalışacağım.

Gelenegin sesi, Divan ve Halk şiiri olarak iki kanalda ama müşterekleriyle gürül gürül çağlamaktadır. Çünkü bir süreklilik nehridir gelenek. Hem de parçalanmamış bir bütün olarak yerinde ve geçmişin ahengiyle, şimdiki zamanda ve gelecek zamana doğru yansır durur hep. Çünkü onda toplumun ilgisi, duyarlılığı, estetiği, inancı... gizlidir. Keşfedilmeyi bekler. Keşfedildikçe neşvünemâ bulmaktadır. Gelenegi keşfeden için, başlangıç noktasını iyi seçmiştir denilebilir. Eğer kendisini orada bulur, klasiği yenile de buluşturursa ufku ve talihi açık olur, zenginleşir/derinleşir kanaatindeyim. Dolayısıyla keşif, gelenegin meçhul ya da gizli dünyasının kapılarını açacak bir anahtardır. Kâşifler ise, akademisyenler, muhtelif çalışmalar yapanlar ve şairlerdir. Şairler ki, ancak şiir geleneginin içinde iken 'ruh akrabalari'nı keşfediyor ve onlarla ilişkisini, alışverişini sürdürebiliyor. Ayrıca bu ilişkide klasiklere karşı kendini yoklayan şairin, yine kendisini deneme ve bulma gayreti gerçekleşmiş oluyor.

Gelenegi temellendiren üç ucu olmuştur hep. Bunlar dil, şekil ve mazmunlar dünyasıdır. Bugün yine şiiri bu üç özellik sürükleyip götürmektedir. Yine dil, yine biçim, yine imge(ler) vardır şiirde. Bu da şiirin gelenekten koparılamiyacağını gösteren bir işarettir denilebilir. Dil

burcudur ki, Yunus Emre'yi yüzyılların ötesinden bugüne kadar yukarıda bahsettiğimiz özelliklerle taşımıştır. Yarınlar da taşıyacaktır. Çünkü dil, şekil ve mazmunların içinde insanın dayanılmaz samimiyeti, ruhu, sırları, sevgileri, temaları... akıp durmaktadır. Mesele şairin onlarla (dil, şekil, mazmun) ete-kemiğe bürünmesi ve Yunus (Fuzulî, N. Fazıl, B. Karakoç...) diye görünmesidir. Yüreğini ve ruhunu ortaya koyması, varoluşudur şair(ler)'in.

Gelenek, kendisini keşfedenle beraber yenilenir durur hep.

Bugünün şairi kendi gelenegini kurmaya çalışırken, kurulmuş olan gelenekten de, yinelenin ötesinde, yenilik bağlamında faydalanmasını bilmelidir. Modern Türk şiir haritasının açılıma baktığımızda, bunu gerçekleştiren Sezai Karakoç, Beşir Ayvazoglu, Arif Ay, Osman Sarı... gibi nice şairleri görürüz. Hele Sezai Karakoç'un eserleri, gelenegin ışığında nurdan bir heykel gibi her an pırıl pırıl ışıkmaktadır. Işıyacaktır da.

Şiirimizde kurulu gelenekten faydalanma farklı çizgilerle seyretmiştir, seyretmektedir. Kimileri 'ruh akrabalığı'nın bir yakınlaştırması sonucu gelenegin has bahçesine girerken, kimileri de gelenekselin ritmini ve bilgilerini, o dünyanın mânâ ve yaşama üslûbundan uzak olarak 'dışarıdan kuşatma, aynısı olma' çabası içerisinde dirler. Bu tür ilişki ne kadar sağlıklı olabilir bilemem. Yalnız şunu belirtmeliyim ki; gelenegi dışarıdan kuşatarak ortaya konulan ürünlerde bir samimiyet, bir derinlik aramak söz konusu olamaz her halde. Çünkü bu memlekette gelenegi, geleneksel şiiri yıllarca inkar eden, aşağılayan zihniyet; şimdi onu dışarıdan kuşatmaya çalışıyor, ondan yararlanıyor. Bu bir çelişki, bir tutarsızlıktır. Yine bu zihniyet ki gelenegi tanımama çabası içerisinde, yeni kuşaklardan hep uzak tuttu. Bu yanlışlığı ve günahı gören ve tartışmaya açan Kemal Tahir, gelenekten yararlanılmalıdır gibi bir düşünceden hareketle öncülük yapmıştır kendi cenahında. Bunun neticesinde Behçet Necatigil, Turgut Uyar, Atilla İlhan, Hilmi Yavuz, Metin Altıok... gibi şairlerin gelenekten faydalandık-

larını ve eserler verdiklerini görüyoruz. Ayrıca Divan şiirinin saf ve mistik havasını şiirine mükemmel olarak yansıtan Asaf Halet Çelebi'yi de anmak lazım. Yukarıdaki isimlerden özellikle Behçet Necatigil ve Hilmi Yavuz'un divan şiiri geleneğinden başarılı bir çizgide faydalandıklarını söyleyebiliriz. Divan şiirini klasik tarzda devam ettiren Amil Çelebioğlu, Mithat Sertoğlu, Nejat Sefercioğlu, Cemal Kurnaz... gibi kimi isimleri de belirtelim.

Peki geleneğin dünyası ve ufku, 90'lı yıllarda yazılacak şiir ve dahi şair için ne ifade eder, nerelerde örtüşürler? Bilemem. Çünkü bu sorunun cevabını, şiir geleneğinin doğal akışı içerisinde kimlerle 'ruh akrabalığı' kurulabileceği seçimini yapacak şair(ler)'in vermesi gerekiyor. İşte bir yanda Divan şiiri geleneği, bir yanda da Halk şiiri geleneği... Seçim, iradenin bir neticesidir.

Ruh dostlarımız kimdir mutlaka keşfedelim.

Yedi Güzel Adam

Temmuz 1988 Emirbey

Zor ama güzel bir şiir kitabı Yedi Güzel Adam. Zarifoğlu'nun ikinci şiir kitabı bu. Beş uzun şiir metninden müteşekkil Yedi Güzel Adam. (Bunlar Yedi Güzel Adam, Ben Dirimle Doğrulurken, Akşam Sofrasında Yedi Kişilik Bir Aile Oyunu, Zeynep ve Uzaktan Fırat Üzerine İkili Anlatım, Ve Çocuğun Uyanışı Böyle Başladı adını taşır.)

Cahit Zarifoğlu hakkında yazılanlara bakıldığında, O'nun şiir başlangıcı bir 'zirve' olarak belirlenir. Yani İşaret Çocukları bir zirvedir Zarifoğlu'nun şiir serüveninde... Şairin daha sonra yayınlanan şiir kitapları, bu ilk kitabının, değişik alanlarda genişleyen bir uzantısı gibidir. İşaret Çocukları'nda yakalan ses hadisesi, Yedi Güzel Adam, Menziller ve Korku ve Yakarış'la sürüp gelmiştir. Hatta bu sesin akışı, şiir dışı kitaplarında da kendisini gösterir.

Baştan sona insanı sarıp sarmalayan gürül bir ırmak sesidir Yedi Güzel Adam'ın özgünlüğü, edası, estetiği... Bir uzun yankıdır. Ki bu uzun yankıda insanın hayreti, arayışı, açıklığı ve gizliliği iç içedir. Yani aynı vadiden uğuldar. Kendiliğinden bir süreklilik söz konusudur bu şiirlerde. Çünkü varolanın hızla algılanması bir dinamizm, bir hareketlilik, bir gerilim katmaktadır Yedi Güzel Adam'a. Şair, bizi bu çizgide alır götürür kana, aşka, yâre... dağa doğru. Dağı konuşturur, otları ve çiçekleri söyleştirir.

Bu duygularla şiirin eşğine yaklaşır ilk kâpıdan içeri girmeye çalışırken;

'Bu insanlar dev midir

Yatak görmemiş gövde midir'

patlaması ilk metnin açışını yapar. Sonra yâr'in kapısında pırl pırl mavzerler çekip çıkarırlar oyluk etlerinden ve öylece dururlar ite çakala karşı Yedi Güzel Adam. Kimdir bu Yedi Güzel Adam? Kimleri sembolize ediyor, kimlere tekabül ediyor? Bunun cevabını aramak, gereksiz diye düşünüyorum. Çünkü bir okur olarak ben de yoğun imge sağanağı ve gerilimi içinde kişilerle verilen örtüklüğü, imâlî edayı okurlara ve sezgilerine havale ediyorum. Kimde neyi çağrıştırır bilemem.

Evet daha sonra 'Yedi adamdan biri bir gün' diye devam eden metinlerde destansı ve öyküsel üslup, çarpıcı ve patlayıcı imgelerin yoğunlaştığı bir dünya oluşturuyor kendi kubbesi altında. Yedi Güzel Adam'da diri bir tabiat (çiçeği, ağaçları, otları, kokusu, dağları, kayaları, bayırları ile...), saf ve gündelik yaşantıdan izler, tarihî, tasavvufî, ve folklorik unsurlar yerli yerinde ve yeni tatlara cezbeden örgüsü içerisinde mâhirâne kullanılmıştır. Ayrıca bizi, bu metinleri okumaya zorlayan müthiş bir metafizik duyumsama, coşkulu ve büyülü bir ritm vardır Yedi Güzel Adam'da. Bu ritmik çizgide şiir, kendisini açmaya başlar bize. Yedi Güzel Adam'dan biri bir gün kan gören, aşk gören, yâr gören, bela gören, dağ gören, 'Ruhun içinden dünyaya doğru keşfe yönelen' ve gereğini belleyendir. İşte bütün bu yoğun duyarlılık içinde 'Aşk aceleyle oraya buraya göz gezdirir' ve aynı hızla şairde iç depremi gerçekleştirir. Ve aynı hızla şair, metafizik enlemde bunu, bu çarpıntıyı, iç konuşmayı sıçramalarla ve kesintisiz olarak duyurur içimizde.

Metafizik edalı bir şiir estetiğine sahip olan Zarifoğlu, halk şiiri geleneğinden de bazı damarları şiirine bağlamıştır:

"Yar kurbanın olam

Dola yaşmağını bileğime

Ki düşmanı güzel vuram."

"Güzelin düşmanı güzel olur

Güzelin yarı güzel olur"

"Beyaz haberler" ile dolan şair, habire şiirler söylüyor kardeşlerine. Aşkı yanından ayırmadan ve umut gibi ışıyarak... Dış formun gelişigüzelliği, kelimelerin patlama (dil'e getiriliş) anındaki telaffuzu o kadar ilgilendirmiyor onu. Çünkü 'aşk delice kımıl(mıştır) yatağından' ve şairin bu dünyaya ait ben'ini kıskırtmıştır.

Hilâlin İkinci Ucu

**Hilâl'in birinci ucu
beş yüz yıl önce kırıldı
Gırnata'nın yıldızları o gece
sabaha kadar hiçkirdi**

**O gün bu gündür
Endülüs'te rüzgâr sessizce ağlar
Cebel-i Tarık'ta yıldızlar
uğrun uğrun Mağrib'e göz kırpar**

**Şimdi Saraybosna'da
bir avuç ışık var
kucaklar dolusu çocuk
yaşamak için
savaşmaya mahkum insanlar...**

**"Durdurun gece hücumlarını
Artık aşk insan kalbine sığmıyor"**

diyerek sınırın öte yakasındaki ben'ikle karşılaştırır bizi. Dünyevî olarak da halkın duyarsızlığından/aşksızlığından, banka dükkanlarına hücumundan yakınır. Varlığın bilinmemesinden ötürü de, aşk ve ölüm arasında gidip gelerek, ironiyle müezzini kıs kıs güldürür. Şair, dili adeta şiirin içine sokmuş, Türkçe'nin bütün imkanlarını zorlayarak; inceliğini, sesini, anlamını yoğaltırcasına şiirine çekmiştir. Zarifoğlu'nun dil zevki katıksızdır. Bu dil ile, varolmanın esprisi, çilesi ve gerilimi inançla, kader ile zarifane tamamlanır.

"Ağabeyim

Ben

Çizilmiş bir yaşama atanmışım gibi"

**Rüyalardan Sızan Işık Ya Da Şiirin
Metafizik Tartımları**

Mayıs 1990 Kozaklı

Kalbimi hisırdatar kıstırtıcı bir rüzgâr; mesafelere uzayan vadiler, 'parçalanmaz akış' göğsümün karanlığında boşluklar açar.

Beni tercihe, beni seçmeye zorlar. Şiirdir bu.

Ateş yanar, su çürür; güneş batar, çiçek açar; şiir hep duyulur. Şiir bir çizgidir varlığımın iki ucu arasında. Bu çizgide gözümü ıştır, gönlümün kandillerini yakar: "La ilahe illallah"

Amentü estetiği'nden nasipsiz olan, şiire de hayır, imana da. Çünkü huşûsuzdur. Yokoluşun kapılarında imanım ve şiirim, hiç şüphesiz celil ve cemil olan Rabbimin iyilik ve bereketiyle yegâne gücümdür.

Şiirim zikrimdir; eşyayı çoğaltır, ruhumu inceltir. Sevgili'nin armağanı bir fısıltı, bir şarkı, bir dua olur kelimeler ülkesinde.

Hakikatın büyük bahçesinden bir esinti, acizimi teselli ediyor. İnsanı ürperten sesi duyuyorum. Bir çırpınış, artıp eksilmek gibi bir şey bu.

Rüyalardan sızıyor ışık! O dayanılmaz ve zaptedilemez çalkantıyı kalbimden, beynimden, benliğimden koparıp atmam imkansızdır. Ta ki, metafizik bahçıvan ruhumu bir göğ ekin gibi biçinceye kadar devam edecek varlığımın vesilesi ve endişesi...

Şiir

a.

**Nun'u ve kalemi yaratan
Kalemle yazmayı öğreten
Kutlu hece!
Mahcup ve bedevî
örtünsem şiir bürdesini
Hû!**

b.

Şiir kelime kelime doğumdur

**Kelimeler. Bürdemin ipleri
Huzursuz bir an'da beynimde örülen
Gül kâsidesinden
Dökülen özlemle**

**Kıyamet habercisi
İsrafilî bir sestir içimde
Mezmunca bir söyleyiştir sonra
Yalnızlıklar çölünde
Yağmurları çağıran nefestir
Şairin gönlünden dökülen**

**Ellerini kesen kadınlardır şiir
Kuyu şehzâdesi can
Yusuf'a hayran
Tenhada tesbih tanelerinde haykıran
"Allahu Ekber!"**

Şiir kelime kelime doğumdur.

50 Sonrası Türk Şiiri

(İkinci Yeni'nin Devamı)

1. GELENEK

İkinci Yeni'nin Garip şiiri'nin tersine, imgeye kapılarını açması, edebî sanatlarla özgürlük tanımaları ve basitlikten, sıradanlıktan kaçışı, gelenekle bazı ilgiler kurmasını zorunlu kılıyordu. İkinci Yeni'nin önde gelen şairlerinden Turgut Uyar'ın, kitabına "Divan" adını vermesi ile "gelenek" konusu tartışma sahasına çekilmiş olur. Hatta bir elıştirmen İkinci Yeni şairlerini "sinsi bir Divan şiiri muhipliği" (AYVAZOĞLU, 1989, s.332) ile suçlar. Bunun yanında "Osmanlı dönemine farklı bakışıyla, solun ve inkılapçı aydınların büyük tepkisini çeken Kemal Tahir, "Tarih ve Şiirimiz" başlıklı yazısıyla Turgut Uyar'ı hiç de hakkı olmadığı halde göklere çıkarmıştır. Kemal Tahir, Divan şiirinden nasıl yararlanılacağını Divan'daki şiiriyle Turgut Uyar'ın yeterince ispatladığını söyler. (AYVAZOĞLU, 1989, s.333)

Ama işin aslına bakılırsa, harf inkılabı ortada iken, gelenekle gün arasında elinde bıçakla giren Garip Şiiri ortada iken, inkılabın kurumlarından beslenerek yetişen bu ilk neslin, geleneği bütünüyle kavraması pek mümkün değildi. "Divan", "Divançe" gibi kitaplar da, Divan geleneğinden faydalanışı ispatlamıyordu. Kaldı ki İkinci Yeni şairlerinin şiirlerindeki "insan" problemi, "dinsel arayış" ve "Hümanist öz" de buna imkan tanııyordu. Ama geliştirdikleri soyut dil ve biçimci anlayış, geleneğe bazı göndermeler yapmalarını zorunlu kılıyordu. Galiba İkinci Yeni ile gelenek arasındaki ilişkinin boyutlarını da teknik boyutlarda aramak gerekiyordu. Nitekim Hilmi Yavuz, "divan şiirinin teknik bakımdan büyük bir yetkinlik gösterdiğini ve bu teknikten yararlanılabileceğini" (AYVAZOĞLU, 1989, s. 335) söylerken bunu anlatmak istiyordu. Aynı yazıdaki "teknik, zorunlu olarak bir dünya görüşünü içermez" şeklindeki görüşü de İkinci Yeni'nin, Batılı bir öz taşısa da, geleneğin ruhunu oluşturan dünyayı anlamak istemese de, Divan şiirinin tekniğinden yararlanabileceğini ifade ediyordu.

Ne var ki "demokratik kültür ya da Cumhuriyet dönemi idealleri içerisinde varolan şairleri, eski şairlerimize bağlamak isteyen olsa da, bu, kültürel bütünlüğün veya devamlılık arayışının ifadesi değildi. Sadece, yeni şairlerin zayıf göründükleri noktada bir destek arayışı idi." (EROĞLU, 1990, s.4)

İkinci Yeni şairleri arasında anılagelen Sezai Karakoç ise daha geniş ve derin bir gelenek anlayışına sahipti. "Modern şiirimizde şairane içtenliğinden, özümsemiş eski kültürümüzden, dinî duyarlıktaki sağlığın hatta duanın, müştereken çıkararak dallandığı ilk şair Sezai Karakoç oldu." (EROĞLU, 1990, s.4) Diyebiliriz ki Sezai Karakoç'un İkinci Yeni'den ayrışması geleneğin ruhunu farkedişiyile oldu.

2. ANLAM

Birinci Yeni'nin şiiri anlamda düğümlemesinin karşısına, anlamı şiirden çözmek, uzaklaştırmak isteyen İkinci Yeni çıktı. 1956-1961 yılları arasında yayımlanmış olan İkinci Yeni çevresindeki şairlerin kitaplarında (Oktay Rifat, Perçemli Sokak (1956), Edip Cansever, Yercekimli Karanfil (1957), Cemal Süreyya, Üvercinka (1958), İlhan Berk, Galile Denizi (1958), Turgut Uyar, Dünyanın En Güzel Arabistanı (1959), Sezai Karakoç, Körfez (1959), Kemal Özer, Gül Yordamı (1959), Ece Ayhan, Kınar Hanımın Denizleri (1959)) artık ne Garip şiirindeki mana kıvraklıkları, ne Necip Fazıl şiirindeki ruh ve metafizik ne de Necatigil'deki "yaşayan insan" vardır. Bu kitaplardaki şiirlerle İkinci Yeniciler, bir taraftan manadan ve açıklıktan kaçan Haşim şiirine geri dönüyorlardı. Diğer taraftan Divan şairlerinin ses ve imgelerden örülen biçimci anlayışına yaklaşıyorlar, bir taraftan da, bilincin denetiminden kurtulmak istemişleri ile sürrealist etkilere açılıyorlardı.

İlhan Berk, şiirde "konu"nun atılması gerektiğini söylüyor ve bunu şöyle açıklıyordu: "İkinci Yeni, öyküye, hele yakalanabilir öyküye tam karşıttır denebilir. Yine bunun için bu şiir ilk bakışta anlaşılabilir; daha ileri gideceğim, ilk okunuştaki anlaşılabilir şiire İkinci Yeni, karşıdır. İkinci Yeni, önceden düşünülmüş, onun üstüne kurulmuş bir şiire de karşıdır. Hele bilgesel bir şiir hiç değildir. Büyük bir şiir, hiçten doğar, hiçten meydana gelir." (BERK, 1992, s.99) İkinci Yeni'nin "anlam" noktasındaki tutumunu en iyi açıklayan belki de şairin, Saint John Perse'ten yaptığı bu alıntıdır. Şiirin "hiç"ten doğduğuna taraftar olan İkinci Yeniciler, anlam konusunda olduğu kadar, şiirlerindeki "insan" da da kaygan bir zemin üzerinde kaldılar.

Anlamdan bu derece kaçmalarına rağmen, İkinci Yeni'nin tamamıyla anlam dışı olmadığını da söylüyorlardı. Fakat tarif ettikleri anlam

adeta "anlamsızlığın anlamı" idi. Ece Ayhan, şiirde yapmak istediklerini anlatırken, akıl dışındaki bir anlamdan, anlamsızlığın anlamına doğru gitmekten söz ediyordu. (AYHAN, 1993, s.13) İlhan Berk, Bâkî'nin "Dest-i fenâda mürge-i heva durmayup döner" mısramı, Ece Ayhan'ın "mum tacirlerinin kızları ne temiz porselen / yüz çiçeğe yüz ay çıkarılmış bu tabaklar" dizelerini ve kendisinin "siz o gökleri görmediniz milad göklerini / nasıl İstanbul defterde nerden bileceksiniz" şeklindeki dizelerini örnek göstererek, "bunlarda anlam var mı" diye soruyordu. (BERK, 1992, s.100-101)

Ne var ki Bâkî'den verilen örneğin gazeliyatı kuşatan bir anlamı vardı. Gazel şairleri, elbette biçime ulaşarak yeni bir özü yakalamışlardı, ama anlamı tamamen reddeden bir tavırları yoktu. İkinci Yeni'nin akıldan kaçışının, anlamsızlığı arayışının asıl kaynakları Mallarme, Rimbaud ve gerçeküstücü şairlerdir. Arthur Rimbaud'un "sonunda usumun düzensizliğini kutsal buldum" mısrası ve sürrealizmin öncüsü Breton'un "şiir, usun bir bozgunluğu olmalıdır" şeklindeki sözü, (BERK, 1992, s.119) İkinci Yeni'nin anlamı kapsayan bir ilkesi oluyordu. Suut Kemal Yetkin, I. Dünya Savaşı'nın sonunda, Sürrealizmin Fransa'da doğmasının kaçınılmaz olduğunu ama aynı şartların ülkemizde yaşanmadığını söyleyerek bu durumu eleştiriyordu: "1953'ten bu yana denenmekte olan bir yol da, şiiri bilinç dışına bağlayan yoldur. Bilincin denetiminden kurtulmuş yazılar, sanat değeri taşıyıcı, en büyük şairler, bilinçlerini yitirmiş şairler olurdu. Bilinçle bilinçaltı arasında bir denge kurulmazsa, şiire varılamaz." (YETKİN, 1969, s.36)

Aslında I. Dünya Savaşı sonundaki şartlar Türkiye'de yoktu ama, İkinci Yeni'nin, anlamdan kaçışını ve yeni bir öz arayışını açıklayabilecek etkiler vardı. Ece Ayhan "Yaşar Nabi'lere, Sebahattin Eyüboğlu'lara, altı oklu devlet memurlarına, Melih Cevdet'lere, CHP'li Attila İlhan'lara karşı idik" (AYHAN, 1993, s.16) derken bu etkileri işaret ediyordu. Ama diğer şairlerde bu etkileri açıklayabilecek işaretler fazla değildi. Tek parti yönetimi, İkinci Dünya Savaşı'na şartlanmanın getirdiği Dadaist tavır, Garip şiirinin tek tip insanı, sıradanlığı ve şiiri manaya hapseden tutumu, Yunan kültüründen yapılan çeviriler, kültürel kimliğimizin yeni kurumlar da değişime uğraması bu etkilerden bazılarıdır.

3. DİL

Akıldan ve anlamdan kaçış, imgeye dönüş, İkinci Yeni'nin soyut bir şiir diline yönelmesini zorunlu kılıyordu. Nitekim İlhan Berk "soyut dil'i, İkinci Yeni'nin ilkelerinden biri sayıyor ve şöyle diyordu: "Soyut dili, konuşma diline karşı bir anlayış diye de tanımlayabiliriz. İkinci Yeni'nin getirdiği yeni bir dildir; konuşma dilinde

bir bakıma örneği yoktur. Bu dil, kısaca söylemek gerekirse "göze" dayanır daha çok. Bireysel bir yapıdır sonra da. Ozanın kendi kurduğu bir dil de denilebilir buna." (BERK, 1992, s.105) Bu şekilde anlatılan dil, gerçekten önceki şiir dilinden bir hayli farklı idi. Bir kere sesli okumaya gelmiyordu. Alışılmış şiir sentaksının dışındaydı. Kelimeler hazırlıksız da yakalanabilecek işaretler taşıyorlardı. Bu soyut dil elbette şiirde "görselliği" öne çıkarıyordu. (Bu noktada belki Hâşim'in ve gazellerin diline yaklaşıyoruz.)

Breton: "Düşüncenizin kendi üzerinde toplanmasına mümkün olduğu kadar elverişli bir yerde oturduktan sonra kâğıt kalem getirin, kendinizi elinizden geldiği kadar edilgen ve alıcı bir duruma koyun. Kendi dehanızı, yeteneklerinizi ve başkalarınınkini bir yana bırakın. Edebiyatın insanı herşeye ulaştıran üzücü yollardan biri olduğunu içinizden geçirin. Önceden tasarlanmış bir konu olmadan çabuk yazın; aklınızda tutamayacak ve yazdıklarınızı tekrar okumak istegine kapılmayacak kadar çabuk yazın" derken (YETKİN, 1969, s.56) İkinci Yeni'nin ulaşmak istediği soyut dili de anlatıyordu.

İkinci Yeni ile çağdaş olan ve daha sonraki bir takım şair ve eleştirmenler bu durumu "dili bozmak" olarak yorumladılar. Bu şair ve eleştirmenler eğer İkinci Yeni şiirini hazırlayan şartları da eleştirselerdi daha tutarlı değerlendirmelere ulaşacaklardı. Mesela, bunlardan çoğu, yönetimin kültür atmosferine baskısını, yeni kurumların gelenegini mirasına sahip çıkmamalarını, şikayet ettikleri kasidelere benzer şiirlerin yazılıp yayınlanmasını eleştirmediler.

İkinci Yeni'nin, konuşma dilinden uzaklaşmasına getirilen eleştiriler geniş bir kitle tarafından kabul görüyordu. Hatta İkinci Yeni şairlerinden bir kısmı sonraki yıllarda konuşma dilinden büsbütün uzaklaşmanın yanlış olduğunu bildiriyorlardı. Mesela Cemal Süreya, "Bu dönemde şiir daha çok bir dil işi olarak ele alındığından, dil konusu büyük önemlerle yüklüdür. Bu arada ya da bunun uğruna, konuşma dilinin olanaklarından çok uzak bir bölgeye düştüğümüz söylenebilir. Genç şairler, Eliot'un çektiği çizgiyi görmeden aşılar o çizgiyi. Şiir ayrı bir dildir ama kuş dili de değildir." (SÜREYA, 1988, s.66)

4. İNSAN

Cumhuriyetin ilk çeyreğinde oluşan iki eğilimi dikkate alırsak (Milliyetçilik ve Hümanizm) İkinci Yeni'nin Hümanist bir atmosferde olduğunu söylemek mümkündür. İkinci Yeni'nin, yeni bir biçime giderken bulduğu yeni özü (insan)de hümanizme dahil etmenin imkanı vardır.

Bu ulaşılan insanın değer hükümleri yoktu. Bu yokluk, İkinci Yeni'yi insanın kendi içine

yöneleceği bir atılıma zorluyordu. İnsanın iç ve dış yaşayışının maddeyle ve ruhla çatışmasını yansıtıyordu bu atılım. Buna "insan aranıyordu" da diyebiliriz.

"İkinci Yeni, bir salt yaşama şiiridir. Apriori bir tekvin teorisi ve ona dayalı hükümler teorisi olmayan, postulasız bir yaşama demektir bu yaşama; realist, pragmatist, pluralist. "Evrende İnsan" sözü bu şiiri özetler. Bu şiir, insanın insanlararası yeriyile birlik, kâinattaki yerini de arayan şairlerin geçitidir. Arayan fakat bulmaya niyeti olmayan. Bir pasaj bir bulvardır bu akım. Yaşama, ilk prensiptir. Yaşamayı, yaşama açıklar; yaşama kendi kendine yeter, akıl ve düşünce onu içmez." (KARAKOÇ, 1986, s.31)

İkinci yeni, Orhan Veli'nin sıradan insanına karşı çıkmıştı ama, yaşadığı dünyanın dışına uzanamayan karmaşa içindeki insanın dışına da çıkamıyordu. Ece Ayhan, insanın iç yaşayışını öne çıkarırken, Edip Cansever, insanın maddeyle ilişkisini irdelerken, İlhan Berk, bütünüyle yaşamayı bir devingenlik içerisinde görselleştirirken, hep "yaşam"ın içinde kalıyordu. Şairler kendilerini tanımak için yazıyorlardı ama karşılarına hep tarihsiz ve geleceksiz insanlar çıkıyordu. Bir bakıma her şair, İlhan Berk'in de söylediği gibi, kendi coğrafyasını, tarihini kendisi kuruyordu. (BERK, 1992, s.146) Böyle olduğu için de, kendi şehir yaşayışlarının dışındaki insan yaşayışları ile bağ kuramıyor, geçmişten tevarüs edebilecek olan ruhî malzemeyi bulamıyor, somuttan soyuta çıkıyor ama soyuttan somuta dönemiyorlardı. Edip Cansever, "bireyi toplum içinde somut olarak görünür duruma getirmek, giderek daha da derinlerine inerek, onun içsel dramını kurcalamak çabasımdayım" (CANSEVER, 1987, s.64) diyordu. Görünür kıldığı nisan "kaybolmuş insan"dı. Bu insanın kendine eğildikçe yitikliği artıyordu. "İnsanın insandan başka dayanağı yoktu" (CANSEVER, 1987, s.51)

5. DİNİ ARAYIŞLAR VE MITOLOJYA

Gelenek, anlam, dil ve insan tutumlarına kısaca değindiğimiz İkinci Yeni şiiri, din karşısında da alışılmamış bir davranış sergiliyordu. Din, bu şiir için, ne insanoğlunun varoluşunu yorumlayan bir gerçeklik, ne mistik arayışlara yönelten bir güç ne de sosyal bünyeyi düzenleyen bir sistem idi. Şiirde İsa, İncil, Tevrat hatta İslâm vardı ama; bu, insanın kendini ararken dinle bağ kurması şeklinde alınamazdı. Bu şiir insanda başlayan insanda bitiyordu. "Tam anlamıyla laik bir şiirdir İkinci Yeni. Din, ya bir dekor, ya bir benzetim ya da bir sondaj aletidir; yaşamayı çekip çıkarmak için bir alet." (KARAKOÇ, 1986, s.88) İlhan Berk, Galile Denizi'nin dilini aşağı yukarı "Kutsal Betik"ten aldığını söylerken haklı çıkarıyor Karakoç'u. Şöyle diyor Berk: "Bir zamanlar Kutsal Betik'in diline, an-

latışına vuruldum. Elimden uzun yıllar bırakmadım onu. Galile Denizi'nin dili onunla kuruldu diyebilirim." (BERK, 1992, s.40) İkinci Yeni sadece Kur'an'a, İncil'e, Tevrat'a bu şekilde bakmıyordu; din bilginlerinin, seyyahların, tezkirelerin, tarihçilerin eserlerine de ses, anlatış ve lirik güçler elde etmek için yaklaşıyordu. Hayatları ne tamamıyla Bizans kültürüne açıldı ne İslâm kültürüne. Açık olmadığı için de bu kültürlerden alınan malzemeler iğreti duruyorlardı.

Bir çok şairin, "İstanbul'da Bizans'tan kalmış olup dinsel izlenim bırakan mimarî yapılara ve Hristiyan, Yahudi geleneğindeki dini metinlere ilgi duyduğu görüldü. Baştan beri gözgezdiren ve ölü doğa şairi olan İlhan Berk, kilise avlularının tasvirini yaptı. İstanbul'un güvercinlerini orada gösterdi. Tevrat Çevirileri, Mezmurlar, Berk için, Turgut Uyar, Edip Cansever için lirizm kaynağı fonksiyonunu gördüler. Öfke göndermeleri yapan Ece Ayhan, gizli anlamlara yönelen merakını, yahudi tipolojisi ile, Ortodoks-lukla birleştirdi." (EROĞLU, 1990, s.6)

Ece Ayhan'ın söylediği gibi, gerçekten İkinci Yeni şiirinin oluşmasında "Parasız yatılılar"ın önemli etkileri oldu. "1950'lerden sonra Türkçe'de taşradan gelmiş ve çok genç parasız yatılıların oluşturdukları, hiç beklenmedik, garip, biçimde de özgün, çağdaş, çağcıl ve önemli bir şiir ve düşünce sığramasıdır" (AYHAN, 1993, s.15) diyordu Ece Ayhan İkinci Yeni için. Gerçekten bir şiir ve düşünce sığraması idi bu. Ama sığrılan zemin kaygandı ve şairler bir türlü cesaretlerini toplayıp iki ayaklarını birden yerden kesemiyorlardı.

Fikret'in "promete"sinin üzerinden hayli zaman geçmişti ama Yunan mitolojisi yeniden canlanıyordu. Bu mitolojiden yararlanma, "sanatın evrenselliği" sınırını çoktan aşmıştı. Bu duruma Cemal Süreya "evrensele kendi yapımızın hammaddelerini kullanarak geçebiliriz" (SÜREYA, 1988, s.25) diyerek karşı çıkıyordu.

Ebubekir Eroğlu, klasik trajedilere eğilen Cansever'i şöyle eleştirir: "Edip Cansever'in şiirlerindeki başka bir İstanbullu, dini kaybetmiş fakat ona dair hatıralarını meyhanelerde, durgun, atılımsız bir hayatın orada burada dolaşmasında arayan bir tür keşişe döndü." (EROĞLU, 1990, s.6)

Bu bir kaç başlıkta sıraladığımız yenilikler veya değişikliklerin bütün İkinci Yeni şairlerini aynı oranda bağladıklarını söylemek zordur. Her bir şairin, dil, anlam ve Batılı şiir, gerçekçi şiir açılarına farklı bakışları da vardı. Hatta Cansever, bu şiiri İkinci Yeni diye adlandıranları eleştiriyor ve şöyle diyordu: "İkinci Yeni'ye bir akım niteliği kazandırmak, ikin bir yanılgıyı düşmek olur. O, değişik şairlerin, değişik kişilikler kurduğu bir yenileşme alanıdır."

Çağdaş İran Şiirinden FÜRUĞ-I FERRUH-ZAD

Çeviren : İbrahim Bülbül

Tutuk Gönül

**Gönlüm sıkılıyor
Gönlüm.**

**Balkona çıkıyorum ve parmaklarımı
Gecenin uzayan derisine sürüyorum.
İlişki lâmbaları sönüktür.
İlişkiler donuktur.**

**Biri beni güneşe tanıtmayacak
Serçelerin misafirliğine götürmeyecek.**

**Uçuşu kafana sok
Kuş ölümlüdür.**

ÖMER KARAYILAN

Varlığının Son Akşamı

**Gittiğin o akşamı hatırlarsın elbette,
Yağmurlu bir akşamdı, kelimeler donmuştu.
Umutlar firardaydı, gözyaşları nöbette,
Tedirgin saçlarıma bir sonbahar konmuştu.**

**Belki yüzyıllar boyu kendime gelemedim,
Omuzuma düşmese bir güvercin kanadı.
Kuşkulu düşlerimi birbir kurşuna dizdim,
Bir mısra boyun büktü, bir karanfil kanadı.**

**Bendeki mektupların yanıyor satır satır,
Kırıldı, iki gözüm, artık tüm şarkılarım.
Bütün akşamlar bana ölümü hatırlatır,
O akşamdan beri ben karanlıktan korkarım...**

"Sonradan Görmelik bir Şair Ahlâkı Olamaz."

- » Sizi Türk şiir okuyucusu "Ayane" ile tanıyor. İlk şiirlerini derginizde yayınlayan şairler de bugün belli bir konuma geldiler. Onların yetişmesinde emeğiniz oldu. Sizin yetişmenizde "Ayane"nin rolü nedir?

Ayane benim için bir yediveren gülüdür. Bir çok şeye onunla başlangıç yaptım. Onun açtığı imkanlarla bir çok şeye ulaştım. İlk şiirim Ayane'de yayımlandı. Oysa Ayane'den önce de şiirlerim vardı. Şiir üzerine ilk ciddi yazılarımı yine Ayane'de yayımladım. Yayıncılığa Ayane'yle başladım. İş hayatımda referansım o oldu. Onun sayesinde vazgeçemediğim dostluklarım gelişti. İnsanları onun sayesinde tanıdım.

Ayane'de şiirleri yayımlanan bir çok arkadaşın sonradan şiir kitapları çıktı. Antolojilerde hayat hikâyeleri ve şiirleri yer aldı. Ama bu arkadaşların bir kısmı kitaplarında veya hayat hikâyelerinde Ayane'nin adını anmaktan ne hikmetse imtina ettiler. Taşrahılık veya amatörlik kompleksi diye bir düşünce oluşmuştu bende. Zaman zaman haksızlık etmeyeyim o arkadaşlara diye de düşündüğüm olmuştur. Geçen zaman içerisinde bunları izledim ve haklı olduğum kanaati güçlenmeye başladı. İnsanlar bazen "küçük" yerlerde görünmüş olmaktan küçülebilecekleri düşüncesine kapılabiliyorlar. Oysa bilmiyorlar ki küçüklük onların cevheri özelliği.

- » Neden "Örtüye Bürünen Sözler" Bu isim sözü gizemli kılma çabasından mı, yoksa klasik şiir geleneğimize saygılı bir duruştan mı kaynaklanıyor?

"Söz/kelam, kelime" bende sık tekrarlanan bir imge. Bu imgelerle değişik açılımlara ulaştığım kanaatindeyim de. Doğrudan söz'ü gizemli kılma gibi bir çabam olmadı. Ama söz'ün kendisinde bir gizem, hatta bir ilâhîlik var. Belki bu ilâhîliğin esrarını anlamaya çalıştığım olmuştur. Kur'an bir kelimedir: Allah'ın kelamı. Evrende (makro-mikro) söze dönüştürülemeyecek hiç bir şey de yoktur. Sanki söz bir asl'dır gibi geliyor bana. Asl'ın peşine koşmaya çalışırken söz'ün peşine koşmuş olmayayım? Bunu bilemiyorum. Klasik şiir geleneğimize söz bağlamında bir saygıdan söz edilemez. Çünkü onu söz'e dönüştürebilecek bir yetkinlikte görmüyorum kendimi.

Neden Örtüye Bürünen Sözler? Çünkü söz'ün şiire dönüşmesi zaten onun bir örtüye bürünmesi demektir. Öyleyse bir vurgulama var bu isimde. Bu vurguya dikkat çekiliyor.

- » "Örtüye Bürünen Sözler" bir ilk kitap olmasına rağmen oldukça başarılı. Kitabınızın yayınlanmasını niye bu kadar geciktirdiniz?

Hayatta bir çok şeye geç kalmışım. Bunu anlamaya çalışmaktan başka bir şey gelmiyor elimden. Fakülteyi otuzumdan sonra bitirdim. İş hayatıma otuzumdan sonra başladım. Askerliğim, evliliğim de otuzumdan sonra. Kitabım da otuzumdan sonra çıktı. Benden önce üç arkadaşımın kitabını yayınladım. Benimki gecikti. Her işte bir hayır vardır, diyorum. Andığım gecikmişliklerimin hiç birinden rahatsız olmadım. Tersine, hepsi mutlu etti/ediyor beni. Bazı şeyleri zamana, demlenmeye bırakmak fena da olmuyor.

- » Mehmet Erdoğan'ın şiiri Türk şiirinin neresinde duruyor. Konuyu gelenek-modernlik bağlamında ele alırsanız daha kuşatıcı olur kanaatindeyim.

Bu soruya benim cevap vermem yakışık almaz. Çünkü bunu bilemeyebilirim de. Zamana ve okuyuculara kalmış bir şey bu. Bu soru çerçevesinde şunu söyleyebilirim: Modern Türk şiirinin orta derecede bir okuyucusu olmaya çalışıyorum. Şiiri, şiirin ortamını, şairin dünyasını şiir dışı metinlerden de anlamaya çalışıyorum. Ulaştığım bilgiler, yorumlama çalışmalarım ister istemez bazı esneklikler kazandırdı bana. Bunları şiirimde gözetiyor olabilirim.

- » Çağdaş Müslüman şairler yeniden geleneğe yönelmenin yollarını açtılar. Sezai Karakoç'la belirginleşen ve ivme kazanan bu yöneliş henüz rayına oturmuş görünmüyor. Bu açıdan baktığımızda Örtüye Bürünen Sözler'i ve çağdaşlarınızın şiirini bir ara dönem şiiri olarak algılayabilir miyiz? Önümüzdeki yıllar Müslüman şairlerin damgasını taşıyan yıllar olabilir mi?

Gelenek konusunda son on - on beş yılda çok şey söylendi. Bu tartışmalara burada değinmem imkansız. Bu konuda çeşitli vesilelerle

düşüncelerimizi yazıya da aktardık. Şimdi yazdıklarım kadar rahat konuşamıyorum. Gelenek konusu biraz moda gibi geliyor bana. Çok laf ürettik ama ortada eser yok. Eser olmayınca lafın fazla bir önemi de olmuyor. Akademik çevrelere malzeme sunmuş olduk. Şimdi onlar, bunlarla oyalanıp duruyorlar. Geleneğe yönelme, geleneği dikkate alma her zaman olmuştur. Bu hece şiirinde de vardı. Garip'te de vardır. Bundan ne anladığımıza bağlı çünkü. Olaya dil ve imgelem bazında yaklaşırsanız Ahmet Haşim ve Yahya Kemal'den başlar bu iş. (Tanzimatçıları nereye koyacaksınız, onlar da var) İzlek veya şiirin nesnel karşılığı olarak bakarsanız Necip Fazıl ve Sezai Karakoç'ta gördüğünüzü sandığınız şey, hemen hemen her şairde az veya çok var. Çünkü bu iş şiirin doğasında var. Şair bu toplumun insanı değil mi? Ha, konuya bir politika olarak yaklaşıyorsunuz. İşte bu bana biraz moda geliyor. Geleneğin karşısında veya yanında yer alanlar, ya da kendilerini öyle görenler takım tutuyorlar, şiirlerinde sarahaten böyle bir durum yok. Şiir her şeyden önce bir dil olayıdır. Dil, yaşayan bir olgudur. Onu sözlüklere bakarak öteye beriye çekemezsiniz. Şiir ancak yaşanılan dille mümkündür. Hayatınızda olmayan bir dili taklit etmekle şiir yazamazsınız. Ama ben dilden başka şeylerin peşindeyim, diyemezsiniz. Çünkü şiir bir dil olayıdır. O dili ve kültürü hayatınıza bir bütün olarak taşıdığınız zaman olur bu iş. Bence buna gerek de yok. Çünkü yaşamışlık ve zaman geriye dönmez. Geleneğin maksat değişmeyen esaslar mı? Ona o zaman gelenek demeyin efendim. Değişmeyen esasların hiç bir devirde şiirle başı hoş olmamıştır. Onlar hayata doğrudan müdahale eder, şiir ise dolaylı. Bunları birbirine karıştırdığınız zaman, ya da birbirine bağlamaya çalıştığınız zaman cıgar çıkar. Eflatun şairleri devletinden kovdu, Kur'an da onları "vadilerde başıboş dolaşan insanlar" olarak niteledi. Doğrudur, şiirle toplum düzeni kurulamaz.

Ara dönem? Neye göre ara dönem? Aklım yatmaz böyle işlere. Herkes kendi şiirini yazar. Akımcılık, takımcılık da pek olmuyor. Nasıl olsun, herkes kendi şiirini yazar sonunda. Ortak paydalar aranacaksa zaman, dil, biçim, izlek vs. bu, yaşayan şairle yaşamayan şair arasında da olabilir. Sezai Karakoç'la Şeyh Galip'i bir çok yönden yanyana getirebiliriz. Ama yine Sezai Karakoç'la Necip Fazıl'ı bir çok yönden yanyana getiremeyebiliriz. Nasıl olacak bu iş? Öyleyse bunda da bir yapaylık var, biraz akademisyenlik kokuyor. Şiir bunlara prim vermedi, vermiyor.

Önümüzdeki yıllar müslüman şairlerin damgasını taşımasa da olur. Dilerim müslümanların damgasını taşısin. Şiir önemli değil. O na-

sılsa kendini kurtarır. Ama bu kafayla müslümanların işi zor.

➤ **"Yitik Şairler" tartışması oldukça bereketli bir tartışma oldu. Aynı konuma düşmek durumunda kalırsanız başkalarının size yönelteceği eleştirileri nasıl karşılırsınız?**

"Yitik Şairler" tartışması gerçekten bereketli oldu. Bugün o tartışmaya dönmek istemem. Bir çok insanın keyfi kaçtı. Ne yapsaydım yani hayır onlar yaşıyorlar mı, deseydim. Adamlar bal gibi yitip gitti işte. Ashında önemli olan tek tek isimler değil, bir olgunun altını çizmek lazım. Biz bunu biraz kabaca yaptık (kabul ediyorum).

Aynı duruma ben düşsem ne yaparım? Eğer kişiliğim öteye beriye kaymamışsa oturur adam gibi özeleştiri yaparım ve duruma göre bunu da yazıya dönüştürürüm. Bu, açık sözlülük veya başka bir açıdan şiire saygı olur. Şiire saygısızlık yapanı "şiir çarpar". İnanın ekmek çarpması, kitap çarması gibi bir şeydir bu. Allah korusun derim.

➤ **Artık usta-çırak ilişkisi tarihe karıştı. Bugün bir şair, onlarca şairin şiirini özümseyerek bir yerlere geliyor. Sizin şiirinizin olgunlaşmasında şiirleriyle yol gösteren şairler var mı?**

Şiirim için şairleri değil de tek tek şiiri dikkate aldığımı söyleyebilirim. Şairler bilgi ve kültür dağarcığım için önemli anlam ifade ettiler ve etmeye devam edecekler. Ama şiirim için yine bir şiirler önemli. Günlerce havasından çıkamadığım şiirleri burada saymam imkansız. Salt şiir değil, şiirce yaşayışlar, şiirce gözleyişler de önemli. Bununla nerede, nasıl karşılaşacağınızı bilemiyorsunuz. Bomba bir yerde patlıyor ve şiirle yüz yüze kalıyorsunuz.

Usta-çırak ilişkisi bilinen anlamıyla tarihe karıştı belki ama, dergilerle, mektuplarla biraz olsun kotarıyor bu işler. Bu işin işçilik yönü salt okumalarla, deneme-yanılma yöntemiyle pek olmuyor. Amatör denilen dergilerin (onlar amatör değil sanatın kolejleridir) böyle bir fonksiyon icra ettiği kuşkusuz. Bunu görmezlikten gelenlerin cemaziyel evveline bakmak lazım. Sonradan görmelik bir şair ahlâkı olamaz.

➤ **36 sayı Ayane dergisini çıkaran birisi olarak, Türkiye'de edebiyat dergiciliğinin zorluğunu biliyorsunuz. Anadolu üç-beş sayı yaşayan bir dergiler mezarlığı konumunda. Bu, Türk okuyucusunun vefasızlığından mı kaynaklanıyor, yoksa başka nedenleri de var mı?**

Ölür Uyanır Uyuyan

*Yaşam düş.
Düş;
Düş içinde düş.*

*Zaman üçbeş vakit,
Zaman beş on bin yıl.
Ne gam can,
Ne tasa.
Ha uzun ömür,
Ha kısa.*

*Değer mi haram arzulara...
Değer mi kavgalara,
Pişmanlıklara.
Tut ki kavuş,
Tut ki kazan.
Dünya düş dünyası,
Dünya yalan.*

*Üç zaman mı beş vakit mi,
Ölür uyanır uyuyan.
Der;
Ömür saatini kuran;
Her nefis tadar ölüm lezzetini.
Muhbir;
Mucize kaynağı Kur'an.
Ola ki kurtuluşa eren,
Düş içinde uyanık kalan.*

*Ne olursa olsun yaş,
Cahil ile oynaşma yar,
Alim ile taş taşı*

Burada Cemal Süreya aklıma geldi. Günlüklerinde Ayane'den sözederdi, yazdıklarımıza değinirdi. Usta bir şairin ilgisi bizleri sürekli kamçılardı. Bugün bu bağlamda usta şair yok. Gençlerin önünü açmaya çalışan yok. Niçin? Hikmetinden sual olunmaz.

Taşrada yayınlanan sanat dergilerinin gerçekten bir problemi var. Ama şunu unutmamak lazım taşra dergilerinin problemleri halledilir problemlerdir, kendilerini profesyonel gören dergilerin problemleri halledilir değildir. Onların hastalığı kronikleşmiştir. Tedavisi imkansızdır. Hürriyet Gösteri, Milliyet Sanat, Adam Sanat, Türk Edebiyatı gibi dergilerin günümüz edebiyatına katkısı ne Allah aşkına? Bunlar yayınlanmazsa ne olur, Türk edebiyatı ne kaybeder? Ama Düşler, ama Sombahar, ama İpek Dili bugünkü edebiyatımızın atardamarı mesa-besinde.

Taşra dergileri de böyle. (Şu taşra lafına da takıyorum. Neye göre taşra? Merkez dediğimiz yerler başka biryere göre taşra değil mi?) Taşra dergileri edebiyatın, sanatın asıl fonksiyonu olan insan kaynaşmasını sağlayan yegane dergilerdir. Taşra dergilerinin bürolarında bir bardak çay içmekle profesyonel denilen dergilerin bürolarında bir bardak çay içmenin farkını yaşayanlar vardır. Sanat duygusunun temelinde-

ki "humaniter" olgu taşrada yaşıyor, gelişiyor.

Bir derginin taşrada çıkıyor olması taşracılık yapmak anlamına gelmiyor tabii. Geçmişte Ayane, İkinci Yazıları gibi dergileri kastediyorum. Şimdilerde de İpek Dili ve Kırağı gibi dergileri.

Okuyucunun vefasızlığı ve günümüzde okuyucu kitlesinin kayboluşu ayrı bir konu. Bu genel kültür ortamının ayaklarının kayışıyla ilgili bir şey. Bundan taşra dergileri de etkilenecek tabii. Bizi aşan bir şey. Ama taşra dergilerinin okuyucusu profesyonel dergilerin okuyucusundan daha ciddi ve içten.

Bir gözlemim olacak: (Bu konuda yanılmak istiyorum. İnşallah yanılırım.) Profesyonel dediğimiz dergiler son üç-beş yıldır akademik çöplüğe dönüşmeye başladı. Bunda edebiyatımızın hiç bir kazancı olamaz. Birilerinin kariyer çabalarına çanak tutulmuş olur. Sanat adına bir cinayettir bu. Karıştırmın geçmişteki edebiyat dergilerini böyle bir şey göremezsiniz. O zamanlar akademik çalışma yapılmıyor muydu? Hem de âlâsı. Öyleyse bu gidiş hayra alamet değil. Bu durumdan tedirginlik duyuyorum. Ve taşra dergilerini alkışlıyorum. Taşra dergileri akademik cahillerin suratına bir şamar gibi iniyor çünkü.

Ses

*Bu dağlarda bir ses var
her adımda duyulan
Yağmurun
Kirli bulutların ardına saklanan
Yokuş sonlarında alınan nefes gibi
Vazgeçemediğimiz
Gizli sevda özlemleriyle içimize çektiğimiz*

*Bu dağlarda bir ses var
Kulak zarının eremediği
Sisli sabahlarında
Çiçeklerin ışığa değemediği
Bizim olan
Türkülerle bizi çağıran
Kıl çadırlarda çocuk ağlamaları yüreğimize dolan*

*Bu dağlarda bir ses var
Kemençe telinde oynaşan
Horon yorgunu ayaklardan sert ve oynak
Toprağa bulaşan
Yumaklanmış sevdaları
Dost nefesini, hüznü
Mermi sesleriyle kuytulara taşıyan*

*Bu dağlarda bir ses var
Baharın derelerince coşkulu ve hırçın
Sevda çağrısı gibi
Başka gönüllere akan
Otur ve dinle
Kalaysız taslarımızdan ekşi ayran içerken
Masallar fısıldayalım düşlerine
Bu dağlar kadar eski*

*Bu dağlarda bir ses var
Bizi yükseltilere çağıran
Sıcacık sevdalara gebe
Yeşilimsi çizgilerden geleceğe
Kır çiçeklerinin ansızın doğduğu
Ah... o dayanılmaz kokular*

*Bu dağlarda bir ses var
Ocak başlarında
Akşamın ve gecenin içimize solduğu
Güneşin ve sabahın
Ansızın sohbetimize doğduğu
Bizden biri gibi
Bu sesi dinle*

*Bu dağlarda bir ses var
Bizim olan
Türkülerle bizi çağıran
Sevda çağrılarınca saf ve güzel
İçimize dolan...*

Ve Dua

*Hüda... ya hüda...
ateşe öğütlenmiş İbrahim miyiz
uyarılmadan uyarılmamış zamana
mâsivayı çek yüreğimizden
gözümüze yaş yürüsün
ki hatta
kanımız bile boşalsın gözlerimizden*

ALİ BÜYÜKÇAPAR

Gölge

*Güneş kelebeklerini çağırıyor
Mor kanatlarıyla baharı taşıyan
Göç toplanıyor şimdilerde
Sümbüllere nergislere*

*Yanıyor alem
Elemler toplanıyor
Dağların eteklerine*

*Sularda gelecek birazdan
Yeruşalim kızlarıda*

*Bozkırımız şenlenecek
Sayhalar savuracağım gölgelere
Zurna biraz daha yaklaşıacak kulağıma
Ezgiler sağnağında ıslanacağım
Zahidem
Bahar uzak mı.*

Her Gece Gönül Kanatlarım Karlı Dağları Aşar

***Gurbete açtım gözümü
Özledim gözlerini
Gülüşlerini
Sılanın güneşlerini özledim
Kaç gecedir horoz sesine hasret
Kulaklarım
ve senin yüzüne
Gözlerim.***

***Gurbete açtım kucagımı
Kırlangıçlar gibiyim
O iklim senin / bu iklim benim
Bilmem hangi bozkıra kursam
Hangi dağda tuttürsem
Odumu ocağımı
Ah! İsmiyle kurudu dudaklarım
Ve gözümün gönlümün içinde
Bir lâv gibi yakan hasretle
"Baba" diye ünleşen çocuklarım.***

***Gurbete kurdum otağımı
Bir kızarmış ekmek uğruna
Ben gurbette yaşarım
Gurbet bende yaşar
Her gece gönül kanatlarım
Karlı dağları aşar
Bir ses bir kav gibi
Tutuşturur içimi
İçim köpürür taşar***

***Gurbete sürdüm atlarımı
Bir yorgun kırlangıç gibi
Gurbete açtım kanatlarımı
Bozkırda güvercin kanı
Atlarım at
Kanatlarım kanat değil
Kavuşmalar vuslat değil***

***Elimde bir kazma
Vururum dağlara dağlara
Ama adım Ferhad değil!***

***Gurbete kurdum saatimi
Dilim dilim doğrasalar
Toprak ile yoğursalar etimi
Yediğim ekmek
İçtiğim su kadar
Aşacağım dağlar var!***

Şiirin İpek Sesi - VIII

26. Netleşmek

Yükselen İslâmî değerler bütün şirk muhayyilesine korkunç ürküntüler salıyor. Ki, hemen her sahada müşrik çamurlarla karşılaşması İslâmın, bu yüzden. Halbuki İslâm, selâmın ta kendisi ve bu barış demek.

Fakat hayır, şeytanın yoldan çıkardığı kara kütleye anlatamazsınız bunu. Dolayısıyla İslâmî olan her şeye karşı olmamaları düşünülemez: Giydiğiniz elbiseden, kullandığınız eşyaya; aile hayatınızdan, toplumdaki konunuza; bütün bir hayatınıza kadar... Yobazsınız, kabasınız, çağdışıdır. Sokakta, okulda, camide, her yerde her şekilde karşı karşıya gelebilirsiniz bu dayatmalarla. Ve hem de, Kapita-Kemalist bir ideoloji ile...

Başta Filistin, Bosna, Cezayir, Çeçenistan olmak üzere bütün dünyada kanımızın kadeh kadeh içildiği de mâlûmumuz.

Peki, bütün bunların şiir ile alâkası ne? Soruyu değişik bir şekilde de sorabiliriz. Müslüman şair bunlarla ilgilenmeli mi? Nasıl? Poetikadaki yeri ne olmalı?

Diyorsunuz ki, kardeşim bunlar için edebiyattan başka ne yaptık, şiirden başka ne söyledik? Haklısınız.

Şiirin güçlü bir eylem türü olduğu, bunu kullanmamız lâzım geldiği düşünüldüğünde, acaba yazılanların, söylenenlerin yeterli olduğu kabul edilebilir mi?

Poetika demiştım. Evet, sanatlardaki kuralların diğer disiplinlerdeki kurallara nazaran daha yumuşak olduğu bir gerçek. Buna rağmen şair için poetika denen belli bir dizgeye sahip olmak fena mı olur? Bir kuramdan söz ediyorum. Bizi olumlu bir sonuca ulaştıracak olan ön kabullerden.

Diğer değerlere paralel olarak İslâmî şiirin de yeni bir devinim, genç bir atılım ile fethe hazırlandığı son aşamada bunları düşünmek, tartışmaya açmak istiyorum.

İnsanlık tarihi boyunca bütün yaşantıların kendilerini yasadıkları ideolojiler olmuştur. Kuralın bugün bozulması mümkün mü? Hayatınızı bağlı olduğunuz ideolojiye göre

yaşamak zorundasınız. Bu işin orta yolu yok.

Müslümanın ideolojisini ise **Kur'an-ı Kerim** ve **Sünnet** belirliyor.

Peki biz şiir çobanları... Ne yapacağız? Aynı kaynağın bizler için de geçerli olduğu, sözkonusu daire içinde kalbî atışlar sergilememiz gerektiği bir gerçeklik. İdeolojisiz bir şiir düşünemiyorum.

Problem ne peki?

Kaynaklara bağlı ve genel kabul gören, geniş bir poetika ortaya koymak.

Aslında bu konuda oldukça birikim de var. Kur'an-ı Kerim derken **Allah (C.C.)**'nin "**Yaratıcı**" olarak "**Hakikî Sanatçı**" olduğu nu da işaretlemek istiyorum. Dolayısıyla **Kitabımızın** hayatımızdaki diğer konularını. **Rasulullah (S.A.V.)**'in "**Şair**"liği, Müslüman şairlerin "**hakikî modeli**" olduğu unutulmamalı.

İçinde yaşadığımız coğrafyada eser veren ve kolay ulaşabileceğimiz evrensel şahsiyetler: "**Mevlânâ, Yunus, Fuzûlî, Şeyh Galib** ve diğerleri.

Yüzyıl içinden ve yine aynı coğrafyadan: **Mehmed Âkif, Necip Fazıl, Sezai Karakoç** ve sonrakiler...

Aslında İslâmî şiir adına oldukça yolun katedildiği ortada. Yıllar boyunca gayretli fakat sessiz çabalarla sürdürülen bir mücadeleden sonra, özellikle gençlerin takip edebileceği bir geleneğin oluştuğu açıkça görülmekte. Buna rağmen "**muktedir olmak**"tan söz edemiyoruz.

Bunun gerçekleşmesi, Müslüman şairin daha etkin olmasına bağlı. İnancından aldığı güçle sesini çıkarmalı. "**İyi gürültüler**" ko-parmasını öğrenmeli. Pısırik, eğik boyunlu, içi geçmiş bir halden ziyade fırtınaları terennüm etmeli.

Slogan denilen sığ tekerlemelerden söz etmiyorum tabi. Güzellikler, estetik zevkler ihtiva eden pırlantalardan dem vuruyorum. Her işinin güzel olması şart olan Müslüman kişinin şair denileni de şiirini güzel yazmalı, söylemeli.

Dirilten, uyarıcı olan bir şiir ortaya koymalı Müslüman şair. Uyutan, boşluğa söylenilen, keyfi olan değil.

Evrensel olan İslâm'ın şair temsilcisi dar bir zaviyeden bakamaz dünyaya. Millî denileni değil, evrensel olanı gözüne kestirmeli.

Dolayısıyla dünyadaki diğer İslâm edebiyatları ile yoğun bir iletişime girmenin çarelerini bulmalı.

Batı kaynaklı akımlar ile bunların yerli müsveddeleri olan hareketleri çöpe...

Müslüman şair **radikal** olmak zorundadır. Dışındakiyle uyumlu değil.

Yeryüzünde konu ve tema olabilecek ne varsa şiirinde işleyebilir. Bununla birlikte bakış açısında ve mesajında tavizkâr olamaz. İnsanî olan herşeyi dile getirirken, eni sonu, dininin icablarını gözetir, dikkate alır.

Şuara 227'nin ilk cümlesinde işaretlenenlerden olmamız duasıyla bu konuyu bırakıyorum.

27. Şiir, Şölen, Suçıktı, Dursunbey

Şiirin çeşitli vesilelerle **meydanlara inmesi** hoş bir tad veriyor bana. Özellikle gündemin şiir şöleni, şiir ikindisi, şiir akşamı, şiir günü gibi törenlerden derlenmesi ayrı bir zevk unsuru.

Struga Şiir Akşamları (Yugoslavya) dünya şairlerinin bulunduğu bir etkinlikti. Türkiye içinde ise, benim hatırladığım, seksenli senelerde başlayan, yanılmıyorsam hâlâ devam eden "**Salihli Şiir İkindileri**" ilklerden olma özelliği taşıyordu.

Bu tür etkinliklerin yaygınlaşması daha yeni tarihlere tesadüf ediyor: **Güneysu, Er-ciyes, Sincan, Çorum, Suçıktı...** Bunlara **TYB'nin** ülkelerarası "**Türk Şiiri**" programlarını da ekleyebiliriz.

Evet, bu yazının amacını açıklamalıyım. İki amacım var: İlki, bu tür programların artırılması, yaygınlaştırılması, gelenekleştirilmesi dileği. Bu çok önemli. Çeşitli kesimlerde yaşayan biz şairler, bulunduğumuz mekânları şenlendirmek için şartları zorlamalıyız.

Yazımın ikinci amacı, **Suçıktı Şiir Şöleni** ile alâkalı. Bir miktar memleketçilik yapacağımız anlayacağınız.

Suçıktı Şiir Şöleni ile ilgili haberleri gazetelerden okuyunca müthiş bir sevinç ve derin, yaralayıcı hayal alemi sarmalayiverdi bütün bünyemi.

Çocukluk günlerimin ve elimden alınmış düşlerimin karşımda tatlı tatlı tebessüm etmesi...

O zamanlar Suçıktı denilince akla "ihtiyaç" gelirdi. Bir dağ köylüsü için "ihtiyaç" denilince akla gelen nedir sizce? Yetmişli yıllarda ve Ormancı denen küçük memurun Kaymakam'dan yüksek bir mevkiye sahip olduğu ruh coğrafyasındasınız. İki öküzün çektiği bir kağnı ile gidiyorsunuz. Yanınızda büyük testereler, keserler, baltalar. Nereye? Suçıktı'ya. Birkaç gün kalacaksınız. Dönüşte kalın tomruklar, tımarlanmamış kalaslar, tahta parçaları... Kerpiçten evlerimizin eksiklikleri, ambarlarımız, hamur yoğurma teknelerimiz, kitaplığımız(ız) bu yolculuktan sonra yapılacak, onarılacaktı.

Sonraki seneler o coğrafyadan uzaklaştım. Fakat o ırmaklar, elmalar, çam, ardıç, kavak, çınar ve peynar ağaçlarıyla nakşolunmuş tabiattan; üveyik, serçe, camikuşu, keklik, geyik, kurt ve keçiler ülkesinden ebedî ayrılık mümkün mü? Senede, birkaç senede uğrar, kalbi, aklı ve yüzü saf berraklıklarla parlayan memleketlilerimi ziyaret ederdim. Epey zaman oluyor ki uzağım orarlardan. Daha doğrusu bedenim burada, bozkırda, ruhumla oralardayım...

Dursunbey, Balıkesir'in doğudaki son ilçesi. Dağlık arazisi ormanlarla kaplı. Halk geçimini ziraat, hayvancılık ve orman ürünleri yoluyla sağlıyor. Üç-beş seneye öncesine kadar ulaşım sadece demiryolu aracılığıyla yapılıyordu. Yenilerde inşası tamamlanmakta olan ve ilçenin merkezinden geçen şehirlerarası oto yol canlılığı da beraberinde getireceğe benziyor.

Ekonomi kaynaklı bütün **mağduriyetlere** kağmen bugünlerde Dursunbey **mağrur** bir görünüm arz ediyor. Daha önceleri küçüküklü büyüklü hayvanların sergilendiği panayır sahalarında artık şiir de gövde gösterisinde. Ekonomik değeri olmamasına, karın doyurmamasına rağmen, Dursunbeyli'nin şiiri ciddiye alması ise mutluluk verici.

Suçıktı Şiir Şöleni'ni başlatıp gelenekşelleştirenleri, **TYB**'ni, Kaymakam Şair **Sadrettin Karahocagil'i**, Belediye Başkanı **Mehmet Filiz'i** ve bütün katılımcı şiirsevenleri tebrik ediyor, onlara teşekkürlerimi iletiyorum. Şölenin gelecek senelerde yaygınlaştırılarak devam ettirilmesini temenni ediyorum.

28. Kitap Kitap Şiirler

Son aylarda şiir yağmuruyla sırlı sıklam oldum desem yeridir. Artık yayınevleri şiire yatırım yapıyor. Bunun güzel kapaklı, kaliteli kağıtlara basılmış şiir kitaplarından, yeniden yapılan baskılardan anlamak zor değil. Eh, bir de şiir kitabı yayımlayan yayınevleri bugün taşra kabul edilen, eskilerin kültür merkezlerinden ses veriyorsa keyiflenmez misiniz?

Çoktandır değinmek için can attığım, fakat bir türlü fırsat bulamadığım bir çalışmadan söz etmek istiyorum: **Sanat Yayınları**'ndan.

Sanat Yayınları **Konya**'dan diri kalp atışlarıyla gümbür gümbür sesler çıkarıyor. Bir taraftan İslâm şiirinin son otuz-kırk senelik isimlerini tekrar yayınlarken, bir taraftan da yeni isimlere kapı aralıyor.

Belirli dönemler dahilinde ve onar kitaplık serilerle sistemli bir yayıncılık örneği gösteren yayınevi şimdiye kadar Akif İnan, M. Atilla Maraş, Arif Ay, M. Önal Mengüşoğlu, C. Ünalı Hasannebioğlu, Murad Kapkır, Ahmet Efe gibi şairlerimizin kitaplarını bastı. Basımı yapılan eserlerin bazıları piyasada bulunmayan kitapların yeni baskıları. Bu kitapları elinde bulundurmak isteyenler için iyi bir fırsat.

Sanat Yayınları'nın yakında çıkaracağını açıkladığı kitaplar arasında şu isimlerin eserleri de var: İhsan Sezal, Nurettin Durman, Nurullah Genç, Zemci Çetinkaya, N. Keklikoğlu, Mustafa Özçelik.

Başarılı yayınevinin adresini vererek bitirelim: Kürkcü Mah. Ahaveyn Kardeşler Sk. No: 16, Kat:1, Konya.

29. "Kadife Bir Fırça"ya Mercek

Dergâh Dergisi'nin 64. (Haziran) sayısında **Mustafa Balcı** imzasıyla "ipek sesi"mize "kadife bir fırça" çekildi. (Sh.4) Balcı, yazısında **Kırağı**'nın 9. sayısında yayımlanan "**Rüya'nın Şiiri**" bahisli denememizde yer alan **İsmet Özel**'in "rüya, okşayış, Tevrat/ gibi kelimeler / gündemin dışında" mısralarını yanlış yorumladığımızı belirtip geniş bir tahlil ortaya koymuş.

Yazısının başında bizim "İsmet Özel'in ilk şiirlerindeki rüyaya değindiğimizi belirten Balcı, daha ziyade, yukarıda zikrettiğimiz mısralarda bizim öne sürdüğümüz "sadık olmayan rüya" tabirine karşı çıkıyor. Şairin bu mısralarda 'rüya-yı sâdika'dan veya 'rüya-yı kâzibe'den hiç bahsetmediğini vurguluyor. Bunu şu satırlarla da açıklıyor. "Rüya' keli-

mesinin geçtiği bölümde, alay komutanının sergüzeşti verilmektedir. O... 'ısmarlama hayat'ın içindedir. Onun yaşadığı hayatta üç şeye yer yok: 'rüya, okşayış, Tevrat. Bunlar, 'rüya': Maveria, öteki alem; 'okşayış': duygu, hissiyat ve Tevrat ise kudsiyeti ifade etmektedir. / Alay komutanının yaşadığı hayatta 'rüya'nın kâzibine de sâdık'ına da yer yoktur. İsmet Özel burada bir şeyleri hayatın dışına atma veya içine alma eğiliminde filan değildir. Sadece alay komutanın yaşadığı hayatta bu gibi şeylerin (rüya, okşayış, Tevrat) olmadığını söylüyor."

Bu özet alıntıdan sonra bize düşen açıklamaları yazalım. Öncelikle sözkonusu yazımızın türü dikkate alınacak olursa, derinlemesine tahliller yapmaya müsait olmayan bir tür karşımıza çıkar. İsimlendirmek doğru değil belki ama, deneme denilebilir. Bu denemede, Balcı'nın dediği gibi, "İsmet Özel'in ilk şiirlerindeki rüyaya değin"medik. Sadece II. Yeni dönemindeki bir şiirine kısa bir göz attık. Türden kaynaklanan sebeplerle İsmet Özel'in ilk dönem şiirleri için derin bir inceleme yapmamız mümkün değildi. Yine aynı sebeplerle, üç kavramın geçtiği bölümdeki 'rüya'yı genelleyerek ele aldık. Dolayısıyla, alay komutanının hayatında bulunmayan üç şeyin, bir noktada, hepimizin hayatından çıkarılmaya çalışıldığı, yaşadığımız cemiyetten bu kelimelerin imlediği güzelliklerin kovulduğu düşüncesiyle (Balcı'nın verdiği örnek metinden aktarıyorum: "kimsenin uykusunun fesleğen koktuğu yok"), İsmet Özel'in 'rüya'yı "hayat dışına atma eğiliminde" olduğunu belirttik. Yanlış anlama bizim kullandığımız ifadeden kaynaklanıyor galiba. Şairin 'rüya'ya karşı olduğu gibi bir anlam düşünülmemelidir. Elbette, İsmet Özel'in bir "rüya adamı" olduğu düşüncesine biz de katılıyoruz. "Tabii ki sadık olmayan rüyayı" derken bunu kastetmiştik.

Bu arada, hayat dışı kalan rüya (maveria, öte duygusu da diyelim), sâdık (hoş, gerçek, ilahî) niteliklidir. Bunların karşıtı kâzib (uydurma, çirkin, şeytanî)dir ki, bu yaşantı (lar) alay komutanının hayatına egemen olduğu kadar, cemiyetin de sürüklendirilmek istediği son merhaledir. "Çünkü serbest düşünme zamanı geçti artık"...

Bütün bunlardan sonra, Balcı'nın "kadife" nitelikli "fırça"sı "İls Sont Eux"nın küçük bir bölümünün geniş bir yorumu olarak takdire şâyan. Bu çalışmaya vasıta olduğumuz için bize de renkli duygular yaşamak düşüyor...

Bir Çingene Ağıdı

**Kemanım ve esmer parmaklarım akraba
Çadırım, çocuklarım ve dünya
Kentlerin kenar mahallelerinde dumanlarımız
Ve de kemanlarımız tüter...**

**İnsanlar insancıklar sınır çizmişler
Gerisinde hendek
İnsancıklar verem olmaktan korkar
Keman çalmaktan
Adam olmaktan darda kalmaktan korkar**

**Bin türlü kahroluşlar beni verem etmemiş
Yüreğimin sesi mi keman mı edecek
Ben dünyayı parçalara bölerim
İnce bir dilim bana
kalanı insanlara**

**Benim doğumum bir ağıttır
Ölümüm de
Ama uzun sürmez ağıtlarım**

**Diğer insanların matemleri başka
Doğumları, ölümleri başka
Acaba ölümden sonra
Gideceğimiz yerler de mi başka...**

Dergiler

Bir çok yazarın kendini yazma uğraşısıyla sormulu hissetmeye başladığı zaman, gayesi yazabileceği bir kaç dergiye kapak atmak ya da üç-beş arkadaşıyla kafa kafaya verip bir dergi çıkartmak oluyor. Bu dergilerde yazan insanlar bazı istisnalar hariç, rüştünü ispat etmeye başladıkları zaman "Büyük" dergilerde boy gösterme hastalığına kapılıp, yumurtadan çıkipta yumurtayı beğenmeyen civcive dönüyorlar. Önceleri özverili olan bu yazarlar edebiyat çevrelerinde isminden bahsedilmeye başlanınca, geçirmiş olduğu merhaleleri unutup Anadolu'da çıkan dergileri biryerlerde gördüklerinde "lüt-fen" bakarlar ve aldıkları yere geri bırakırlar. Anadolu'da iki üç ayda bir dergi çıkar, kapanır. Biz her yeni çıkan dergiye "Gül açtı" dersek -ki diyoruz-, kapandığında da "Gül ömürlü" demeden de edemiyoruz. Nasıl ki "Her doğan ölecek kadar yaşlanır"sa Anadolu'da çıkan dergiler sezeryanla doğuyor, serumla yaşamaya çalışıyor. Sağlıklı, adam gibi düşünecek olursak bu yarı canlı dergi ve yöneticilerinin yerine kendimizi koymamız gerekir. Bu böyle devam edip gidecek mi?

Edebiyatımızda ileride söz sahibi olabilecek şairler, yazarlar bu zor şartlar altında yayınlanan dergilerde yetişiyor ve yetişmeye de devam edecektir. Çok uzağa gitmeyelim, daha bir kaç yıl öncesine kadar her sayısını hasretle beklediğimiz; Dolunay, Mina, Kardelen, Karçıceği, Palandöken, İkinci Yazıları, Kanat, Bürde, Genç Dost vs. gibi dergiler bizim vefasızlığımız yüzünden kapanmadılar mı? Yine bu dergilerde yetişen insanlar bu dergilerin yerini doldurmak için kollarını sıvıyorlar.

Biz bu sayımızda Harman, Rûzigâr ve Yalnızardıç'ın üzerinde duracağız. İnşallah daha önce kapanmalarına vesile olduğumuz dergilerin akibetlerine bu dergileri de uğratıp başkalarına yeni dergiler çıkarmaları için zemin hazırlamayız. Neticede bu kervan yürüyecektir. Ya kervan yolda dizilecek ya da güvendik dağlara kar yağacak, insanlar insanlardan beklediğini bulamayacak... Önce iyi bir okuyucu olmak lazım. Piyasada çıkan dergileri takip etmek ve bu dergilerin haricinde yeni bir ses, yeni bir soluk varsa aynı zamanda dergi çıkaracakların paraları bolsa yola çıkmalı. Zira dost sandığınız insanların cepleri ile elleri arasında kilometrelerce mesafeler olabilir.

HARMAN

Çıktığı günden beri insan ve islam olmanın bilinciyle bir yayın politikası izliyor Harman ekibi. Daha önce aylık olarak aksamadan elimize geçerci. Son aylarda gecikmeli de olsa yayın hayatına devam ediyor. İzmir'de "Taşra" ve "Kırkikindi"den sonra en uzun ömürlü olan bir dergi. Bize ulaşan 40. sayısı üzerinde durmak istiyorum. Bu sayıda Nihat Dağlı'nın "Gül Yağmal Şehirler Üzerine" başlıklı denemesinin yanı sıra, Muhammed Çınar, Fatmagül Hoşcan, Aslan Sevi, Muhsin Şahin ve Mustafa Kaylı'nın denemeleri izliyor. Fikri yazılarda, Faruk Kundu'nun "Tanımlama Sürecinde İnsanın Yabancılaşması"nı Abdulkadir Karaman, Hüseyin Karagöz, M. Sıtkı Soyluer ve Yusuf Karakoç'un yazıları zevkle okunuyor. Şairler ise Mehmet Aycı, Mehmet Kelebek, Bünyamin Doğruer, Nazir Akalın, Tamer Saka, Ayşe Bakır, Bülent Akyürek, Mustafa İbakorkmaz ve Mehmet Uçar.

"Ya sin

*duaları bakışlarınız perçinlemiştir
bir tüy uçurur gibi uzaktan
bir can birikir gibi
bir kalbi emzirir gibi ıraktan
sevdaları varlığımız perçinlemiştir"*

diye devam ediyor Ayşe Bakır'ın şiiri. Nazir Akalın'dan da:

*"En avare halimde girdim gece düşünce
sen hiç beni öyle yorgun argın görmedin"*
dizeleriyle şiirin kapısından içeri giriyoruz. Harman 42. sayıyı Şiir Özel Sayısı yapacaktı. İlkini daha önce yapmıştı.

Harman, insan ve islam olma çizgisini koruyarak yayına devam ediyor demiştik. Bu çizgide nice yeni sayılara diyelim ve Harman dostlarını selamlayalım. Sevgi, selam, dua...

Yazışma Adresi:

858. Sk. No.4/703

Tel : (0232) 489 47 55 Konak / İZMİR

RÛZİGÂR

Anadolu'da Selçuklu ve Osmanlı kültürünün en güzel örneklerinin bir arada bulunduğu Güzel Şehir Sivas. "Kızılırmak"dan sonra birkaç üniversiteli gencin ilk sevdaları Rûzigâr. Her ay

Kırağı Çıkını

- **"YOLCU"** : Eylül'de yola çıkacak "YOLCU"nun gözleri parlıyor mu parlamıyor mu öğrenme adresi: Hançerli Mah. Necati Efendi Sk. 89/1 55020 SAMSUN
- **"RÛZİGÂR"** : Her ay Sivas'ta esmeye devam ediyor. Rûzigâr'ın bağrınızdan yüreğinize esmesini istiyorsanız P.K. 87 SIVAS adresine pul gönderin.
- **"TÛTÛN"** : Tiryakiler; Kastamonu'nun sert "TÛTÛN"ü 16. sayıya ulaştı. Özel İdare İşhanı Kat:2, No:27'ye pul gönderen alır "TÛTÛN"ü.
- Kırağı'nın 4. sayısını 3 yeni sayı karşılığında edinmek istiyorum. 4. sayısı bulunan dostların ilgilerini bekliyorum.

Tayyip ATMACA

- Bre Şaban Abak ağa nerelerdesin ve ne işle iştigal ediyorsun. Aşırı derecede merak ediyorum.

Bergamalı M. Zeybek Efendi

- Şairlerin bütün kitaplarını merak ederim. (İ.Ö.'den mülhem)

Mehmet AYCI

- Hüseyin (ATLANSOY) yazıpta göndermeye kıyamadığın üç mektubu da bekliyorum.

(Bergamalı Rivayeti) **Cengiz COŞKUN**

bir başka esiyor yüreklerimize. Kitap ebadında sevimli, mütevazi... Büyük iddialar peşinde koşarak yola koyulmadılar. Üniversiteli kardeşlerimiz yavaş yavaş kozalarını örmeye başlayacaklar. Onlar da zamanı gelince kozalarından çıkıp uçup gidecekler. Erol Aslan, Hüseyin Kaya ve Hasan Kaya Rûzigâr'ın sac ayağı. Temmuz Rûzigâr'ı esiyor. Şiir, hikaye, deneme ve günlüklerden yer yer güzellikler sergilemekte. Mahmut Tepedelen'in "Gösterge Bilimsel Deneme"si İmzasız, Bir Kaçışın Ardından Yazılan Mersiyeler" denemesi, Uğur Kutay'ın "Harita ya da Yazgı Süreği", Muhammet Varol Öztürk'ün "Yaşanılan Türkülerimiz" okunmaya değer nitelikte. Güzel yani. Diğer yazılarla Ahmet Makas'ın ve Çağrı Eken'in günlükleri de fena sayılmaz. Bu sayının şairleri: Hasan Yurtoglu, Hasan Kaya, Cengiz Gürlek ve Mustafa Kuşderici. Ayrıca dergi de demode olmuş, "Bize Gelenler" sayfasında gelen mektuplara cevap şeklinde yazılan yazılar dikkat çekiyor. Bu insanlara mektup yazılsa, bu sayfada belirtilen düşünceler mektupla iletilse daha samimi olur kanaatindeyim. Herşeye rağmen, Rûzigâr kendi çapında birşeyler ortaya koymaya çalışıyor. Bir tarla, bir ağaçtan her zaman aynı verimi alamazsınız. Bazen beklediğinizin üzerinde bazen de umduğunuzun altında ürün alırsınız. İşte dergiler de böyle. "Zurnada peşrev olmaz ne çıkarsa bahtına" diye bir atasözümüz var. Rûzigâr'a açalım bağrımızı.

Yazışma Adresi : PK 87 SIVAS

YALNIZ ARDIÇ

"Sayha"nın isim değiştirmesi Yalnız Ardıç. Mehmet Gemici ve Ali Büyükçapar'ın şahsi

gayretleri ile 4. sayıya ulaştı. "İkinci Yazıları" ve "Kültür Edebiyat" çizgisinde. Bu kapanan iki dergi ile aynı havayı soluyor. Kahramanmaraş'da her yıl onlarca "Kurtuluş" dergisi çıkar. Tamamen reklama yönelik bu dergilerin çıkmasında fedakarlıkta bulunan Kahramanmaraşlılar nedense edebiyat dergilerine ve hatta yetiştirdiği şairlere yazarlara pek sahip çıkmaz. Çıksaydı "Dolunay"ı destekleyip yayına devam ettirirdi. Her ne ise konumuz Yalnız Ardıç, Haziran-Temmuz sayısı üzerinde durmak istiyorum: A. Kemal Nacaroğlu'nun "Çocuk ve Kuş" hikayesi, Avni Doğan'ın "Yedi Güzel Adamdan Erken Göçeni", Cevat Akkanat'ın "Maskara Hüznü" dikkatimizi çekiyor. Derginin diğer yazılarındaki imzalar, Arif Umut, Celal Ağyar. Bu sayının şairleri, Arife Zarifoğlu, Mehmet Bahsi, Şahin Taş, Mehmet Solak, Kamil Yeşil, Erdal Ceyhan, Seçkin Gündüz, A. Hanifi Akar, Ali Büyükçapar, Yasin Mortaş ve Cevat Özyurt. Yalnızardıç'ın bu çizgisi güzel. Dört sayfa. Elinize aldığınız zaman okuyup bırakıyorsunuz. İnşallah Mehmet Gemici ve Ali Kardeşimiz, okuyucunun gazına gelip de sayfa sayısını artırarak kendilerini zor durumda bırakmazlar. Kağıt, baskı ve posta masrafları karşılığında elinize ulaşan bu dergilere aynı tevazuyu gösterip en azından pul göndermek biraz da okuyucunun görevi. Yalnız Ardıç inşaallah yalnız bırakılmaz. Gönlümüzden böyle geçiyor. Çıkışlarını alkışlıyoruz.

Yazışma Adresi :

Divanlı Mah. Fuzuli Sokak No.19

KAHRAMANMARAŞ

Ay Dost

**Yorgunluğunu solukluyordu atlarımız
Daha alamamıştık baharın kokusunu
Aydınlık bir şafağın hasretindeydi gözlerimiz
Ve yüreğimiz sevdalıydı sonsuz ufukların**

Ay dost

**Aşmak için atlarımızla korkulu dağı
Ak namazlık üstünde yemin ettik Furkan'ımıza
Duaları artırdı cesaretimizi
Ak pürçekli anaların**

Ay dost

**Sevgi sürgünü kötü zaman
Kılıç sundu düşmanımıza
Ve gözyaşlarımız nankör karanlığında
Süzüldü solgun yanaklarımıza**

Ay dost

**Kutlu peygamber mübarek elleriyle
Güneşler getirdi zindanımıza
Yeniden kuşandık mürüvvet kuşağını
Bir düğün sabahına**

Kırağı'nın BULUNDUĞU KİTABEVLERİ

- ANKARA : Vadi Yayınları, Pınar Yayınları, Birleşik Dağıtım Kitabevi, Seha Neşriyat, Yeni Kuşak Kitabevi
- ADANA : Gökyüzü Kitabevi • ANTALYA : Bahar Kitabevi • BURSA : Çizgi Kitabevi • ÇORUM: Elif Kitabevi • ELAZIĞ : Batı Kitabevi • ERZİNCAN : Akabe Kitabevi • ERZURUM : Tekyay Kitap Kulübü
- İSTANBUL : Kitabevi (Üretmen Han) • KAYSERİ : Seda Kitabevi, Kıvılcım Kitabevi • KONYA : Nüve Kitabevi, Enes Dağıtım • KÜTAHYA : Nazlı Kitabevi • NEVŞEHİR : Galeri Kültür Kitabevi • ORDU : Çağrı Kitabevi • SİVAS : Okullar Kitabevi, Saray Kitabevi • TRABZON : Elif Kitabevi